

REVISORS RISIKO- OG VESENTLIGHETSVURDERING

Verdal kommune

2024

OPPSUMMERING

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering danner grunnlag for kontrollutvalgets arbeid med *plan for forvaltningsrevisjon* og *plan for eierskapskontroll*. Revisors vurderinger er kategorisert i fargene rød, gul og grønn, hvor rød er områder som revisor vurderer å ha høy risiko og vesentlighet. I denne rapporten er bare rød og gule områder presentert.

Tabellen under oppsummerer revisors risikovurderinger for Verdal kommune.

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	ROS og beredskap
Informasjonssikkerhet	Internkontroll
Kommunesamarbeid	Helse, miljø og sikkerhet
Økonomisk bærekraft	Budsjettering og tertialrapportering
Offentlige anskaffelser	Merverdiavgifts behandling
Barn med særlige behov	Selvkost
Barnehagemyndighet og tilsyn	Saksbehandling
Taushetsplikt og personvern	Ivaretagelse av flyktninger
Demensomsorg	Tildeling av tjenester
Utenforskap	Bruk av tvang
Legetjenesten	Næring, skog- og landbruk
Helseplattformen	Nord-Trøndelag krisesenter IKS
Barnevern	Midt-Norge 110-sentral IKS
Klima og miljø	IKA Trøndelag IKS
Vedlikeholdsetterlep	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS
Ikke oppdatert eierskapsmelding	
Mange eierskap	
Proneo AS	
Veksttorget Holding AS	

1 INNLEDNING

Kontrollutvalget skal utarbeide en *plan for forvaltningsrevisjon* (kommuneloven § 23-3 andre ledd) og en *plan for eierskapskontroll* (kommuneloven § 23-4 andre ledd). Revisors risiko- og vesentlighetsanalyse er et innspill til kontrollutvalgets arbeid med disse planene. Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er en invitasjon til en dialog om risikoområder i kommunen og bør suppleres med vurderinger fra kommuneorganisasjonen og kontrollutvalget selv. Vurderingen av risiko er basert på sannsynlighet for at noe inntreffer og mulig konsekvens, og disse er påpekt kort i teksten. Det er lagt vekt på å framstille risikovurderingene på en enkel måte, og risikoer som revisor har funnet uvesentlig er ikke tatt med. Denne risiko- og vesentlighetsvurderingen er sett fra revisors perspektiv og andre kan ha andre vurderinger basert på sin kunnskap om kommunen.

Revisors risiko- og vesentlighetsvurdering er basert på erfaringer fra revisjonsarbeidet i kommunen, data fra eksterne kilder og årlige kontaktmøter med kommunen.

Denne rapporten er delt inn i seks områder. Disse er:

- Kommuneorganisasjon
- Økonomi
- Oppvekst
- Velferd
- Teknisk drift, kulturtjenesten, næring, landbruk og miljø og plan, byggesak og arealforvaltning
- Eierskap

Området eierskap handler om kommunens eierstyring generelt og eierstyring av ulike selskaper. Forvaltningsrevisjon i selskaper omtales innenfor de områdene hvor de naturlig hører hjemme. Vertskommunesamarbeid og kommunalt oppgavefelleskap beskrives under kommuneorganisasjon, mens tjenestene som leveres omtales innenfor de enkelte områdene.

2 KOMMUNEORGANISASJONEN

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Arbeidsgiverpolitikk og ledelse	ROS og beredskap
Informasjonssikkerhet	Internkontroll
Kommunesamarbeid	Helse, miljø og sikkerhet

Arbeidsgiverpolitikk og ledelse

Generelt er det en kamp om arbeidskrafta og kommunen kan oppleve utfordringer med å rekruttere nok og rett kompetanse. Når kommunen ikke klarer å løse rekrutteringsproblemene settes det i verk tiltak som fører til høyere kostnader og mindre stabilitet i bemanningen, eksempelvis bruk av vikarbyråer. En konsekvens av rekrutteringsutfordringene er at kommunen ikke klarer å rekruttere kompetanse som kommunen er pålagt å ha, og mangler kompetanse og kapasitet til å få utført nødvendige tjenester. Turnover og vakanse i viktige stillinger skjer med jevne mellomrom og kan gi konsekvenser i form av manglende kontinuitet og at taus kunnskap i organisasjonen forsvinner. De siste par årene har Verdal kommune slitt med bemanning spesielt i legetjenesten. Ved inngangen til 2024 kommer det fram at det er turnover i barnevernstjenesten. Innenfor helse og omsorg, og spesielt hjemmetjenesten, har det vært utfordringer i forhold til arbeidsmiljø, arbeidsbelastning og ledelse. Høsten 2023 ble det satt i verk en gjennomgang av Verdal kommunes helse- og omsorgstjeneste med fokus på områdene: fastlegetjenesten, hjemmetjenesten, bo- og dagtilbudstjenesten, og rus- og psykiatritjenesten.

Informasjonssikkerhet

Sannsynligheten for ondsinnede handlinger mot IKT-systemer er økende i samfunnet. Kommunene er komplekse organisasjoner, som er avhengig av IKT i sin virksomhet. Hvis IKT-systemet rammes av en hendelse som setter det ut av funksjon, er konsekvensen at kommunens virksomhet blir skadelidende på ulike måter. Økende grad av digitalisering gir effektive løsninger, men det er sannsynlig at bevisstheten omkring IKT-sikkerhet ikke er til stede i hele organisasjonen, med eksempelvis den konsekvens at brukere trykker på en lenke som gir uvedkommende tilganger. IKT-sikkerhet er relatert til personvernforordningen og håndtering av personopplysninger, eksempelvis med den konsekvens at personopplysninger kan komme på avveie. Verdal kommune inngår i samarbeidet DIKO (Digitale Innherred kommunalt oppgavefelleskap). Dette er en ny organisering og medfører en risiko for at arbeidsfordeling mellom kommunen og DIKO ikke er tilstrekkelig avklart.

Kommunesamarbeid

Kommuneloven § 19 gir bestemmelser for kommunalt oppgavefelleskap, som fra 2024 kan være et alternativ til tidligere § 27-samarbeid, som utgikk med den forrige kommuneloven. Det er sannsynlig at organisatoriske løsninger som velges i denne overgangen ikke er hensiktsmessig og gir utilsiktede virkninger. Kommunalt oppgavefelleskap er lite lovregulert, noe som gjør at de enkelte samarbeidene selv må klare å identifisere de forholdene som er viktig å avklare ved etablering. Konsekvensen av organisatoriske endringer i kommunesamarbeid kan være at ansvaret for tjenester blir uklart, det kan være uklart hvordan samarbeidet styres og hvordan den økonomiske fordelingen mellom kommunene blir i praksis. En annen konsekvens er at avstanden til tjenesten kan øke og at kommunen ikke får tilstrekkelig kunnskap om tjenestene til å vurdere om de er tilstrekkelige, eller at tjenestene utvikler seg i en retning som den enkelte samarbeidskommune ikke ønsker eller er tjent med. Dette gjelder også for vertskommuner og samarbeidskommuner som er regulert i kommuneloven § 20. Det lages samarbeidsavtaler, men det er en risiko for at avtalene ikke er tilstrekkelige for blant annet å følge opp internkontrollansvaret og om samarbeidet virkelig dekker det behovet som var tenkt.

Verdal kommune har tidligere hatt flere § 27-samarbeid som har blitt omdannet det siste året. Prosessen med omdanning av § 27-samarbeidene har dratt ut i tid og det ligger det en risiko i at kommunen ikke har funnet de gode løsningene. Det er også usikkerhet knyttet til hvor godt er det jobbet med utfordringene Verdal kommune har sett underveis og om slike utfordringer har blitt hensyntatt i samarbeidsavtaler og lignende.

ROS og beredskap

Formålet med sivilbeskyttelsesloven er å beskytte liv, helse, miljø, materielle verdier og kritisk infrastruktur. Sivilbeskyttelsesloven § 14 krever at kommunen skal utarbeide en helhetlig ROS (risiko- og sårbarhetsanalyse) og § 15 sier at det skal utarbeides en beredskapsplan basert på ROS. Kommunen står overfor ulike potensielle utfordringer og hendelser, som det bør tas høyde for i ROS. Det er et krav at beredskapsplanen skal være oppdatert og revideres minimum en gang per år, samt at kommunen skal sørge for at planen jevnlig blir øvet. Loven stiller også krav til beredskapsplanens innhold, blant annet kriseledelse og varslingslister. Ulike utfordringer og hendelser vil også oppstå i framtida. ROS og beredskapsarbeidet er et tiltak for å redusere mulige konsekvenser av hendelser. Formålet med helseberedskapsloven er å sørge for at helsevesenet har de rettighetene de trenger for å verne befolkningens liv og helse under kriser og krig. Loven gir kommunen plikt til å utarbeide beredskapsplaner for de områder den har ansvar for. Eksempelvis gjelder dette folkehelsesloven.

Internkontroll – system og implementering

Formålet med kravet om internkontroll i kommuneloven § 25-1 er å forebygge og hindre regelverksbrudd, og sikre at regelverksbrudd blir oppdaget og korrigert. Dette krever at kommunedirektøren har et system for internkontroll, som sikrer at eksempelvis oppvekstsektoren rapporterer om de faktiske forhold i sektoren og jevnlig evaluerer og korrigerer egen praksis. Verdal kommune har en bevissthet omkring viktigheten av internkontroll, men har fortsatt en vei å gå før et helhetlig internkontrollsystem er på plass. Mangelfull internkontroll øker sannsynligheten for at det kan få alvorlige konsekvenser for både tjenestemottakerne og kommunen. Bevissthet og kultur rundt avvik og oppfølging av avvik som grunnlag for læring og forbedring er sentralt i et internkontrollsystem.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Verdal kommune har høgt sykefravær og det er en risiko. Velferd har et stabilt sykefravær, mens det varierer i andre deler av organisasjonen. Sykefraværet har en kostnad, og den konsekvens at tjenestene kanskje ikke blir bemannet med riktig og tilstrekkelig kompetanse. Sykefraværet kan påvirke kontinuitet, effektivitet og være en belastning for brukere og kollegaer. Det kan medføre at det ikke er nok personell i skolen til å gi spesialundervisning, at saksbehandling blir forsinket og at andre ansatte må jobbe overtid med den belastningen det kan medføre. Helse, miljø og sikkerhet er også et tema knyttet til vold i både oppvekst- og helsesektoren.

3 ØKONOMI

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Økonomisk bærekraft	Budsjettering og tertialrapportering
Offentlige anskaffelser	Merverdiavgifts behandling
	Selvkost

Økonomisk bærekraft

En bærekraftig økonomi innebærer at kommunen har evne til å holde stabil tjenesteproduksjon over tid. Denne evnen kan måles gjennom størrelsen på kommunens netto driftsresultat, lånegjeld og disposisjonsfond. Driftsresultatet viser om kommunen klarer å frigjøre driftsmidler til investeringsformål, og dermed om det er mulig å fornye bygninger og anlegg uten at lånegjelden øker mer enn inntektene. I motsatt fall må en økende andel av inntektene brukes til å betjene gjelden i stedet for å gå til tjenesteyting. Verdal kommune er i en situasjon hvor det er behov for investeringer samtidig som gjeldsgraden er høy i utgangspunktet. Konsekvensene blir dermed selvforsterkende, og før eller siden må kommunen kutte i bevilgninger til tjenesteproduksjon. Samtidig øker risikoen for at renteøkninger kan få store økonomiske konsekvenser.

Kommunene er pålagt å fastsette finansielle måltall å styre etter. Risikoen for å komme i et økonomisk uføre kan reduseres ved å fastsette tydelige og konkrete regler for hvordan kommunedirektør og kommunestyre skal forholde seg til de vedtatte måltallene når økonomiplanen skal behandles.

Offentlige anskaffelser

Regelverket omkring offentlige anskaffelser er komplisert, og det er sannsynlig at det oppstår feil. Klagenemnda for offentlige anskaffelser kan bøtelegge når det gjøres feil. Feil tildelinger kan også føre til dyre rettssaker, negativ omtale og prosjekter som må utsettes fordi det må gjennomføres ny konkurranse. Feil i offentlige anskaffelser har også konsekvenser for tilbydere som ikke får oppdrag fordi regelverket ikke følges. Regelverket om offentlige anskaffelser er til revidering i 2023-2024. Forslag til endringer omfatter forenklinger under EØS-terskelverdi, hvor oppdragsgiver er foreslått en betydelig større frihet og fleksibilitet.

Verdal inngår i et samarbeid med Innherred Anskaffelser om innkjøp. Innherred Anskaffelser er et kommunalt oppgavefelleskap, som er en enhet i Inderøy kommune og ingen egen juridisk enhet. Revisor vurderer at det er usikkerhet omkring bruken av denne tjenesten og anskaffelser som gjøres i regi av kommunen. Dette øker risikoen for at regelverket om

offentlige anskaffelser ikke blir fulgt, noe som på sikt kan undergrave samarbeidet i Innherred Anskaffelser.

Budsjettering og tertialrapportering

Det kan være risiko forbundet med budsjettering og tertialrapportering. Det er konkrete krav til hvordan budsjettet skal utarbeides, men det gjøres også subjektive vurderinger om måltall og budsjettpremisser, og oppfølgingen av disse som kunne vært bedre omtalt. Det er en sannsynlighet for at måltall og budsjettpremisser er uklare med den konsekvensen at de er vanskelig å styre etter. Presentasjonen av tertialrapportene som styringsverktøy har et forbedringspotensial. Kommunen bruker Framsikt¹ og det kan være en risiko for at PDF-versjon av dokumenter ikke samsvarer med publisert versjon i Framsikt, og det kan oppstå usikkerhet omkring ulike versjoner. Framsikt kommer med en versjonslogg som skal vise dato i dokumentene, noe som vil gjøre det enklere å holde oversikt.

Merverdiavgiftsbehandling

Regelverket om merverdiavgiftskompensasjoner, ordinær merverdiavgift og fradragsrett er komplisert. Det er sannsynlig at feil kan oppstå, og konsekvensen er at da vil det komme krav om tilbakebetaling fra Skatteetaten, og det kan ilegges bot på 40 prosent av feilen. Potensielt kan dette utgjøre store beløp som har betydning for kommuneøkonomien.

Selvkost

Flere saksområder i kommunen har gebyrbelagte tjenester hvor gebyret skal være til selvkost. Regelverket er komplisert, og det er sannsynlig at det kan oppstå feilføringer mellom selvkostområder og andre områder i kommunen. Det er også en sannsynlighet for feil i beregningen av kapitalkostnader. Konsekvensene av feil i selvkostberegningene er at enten kommunen eller innbyggerne må betale for den andre, eller at dagens abonnenter betaler for framtidens abonnenter eller motsatt. På flere områder øker gebyrene som følge av økt selvkost fordi eksempelvis vedlikeholdet av vannledninger ikke er fulgt opp tidligere.

¹ Framsikt er en skybasert løsning for helhetlig virksomhetsstyring.

4 OPPVEKST

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Barn med særlige behov	Saksbehandling
Barnehagemyndighet og tilsyn	
Taushetsplikt og personvern	

Barn med særlige behov

Barn med særlige behov skiller seg fra den ordinære elevmassen ved at de ikke får tilstrekkelig utbytte av den ordinære opplæringen. Det er en sannsynlighet for at barn med særlige behov ikke fanges opp tilstrekkelig tidlig og får den oppfølgingen de trenger. Manglende oppfølging kan gi konsekvenser for det enkelt barn sin videre utvikling og muligheter videre i livet. Kommunen kan også bli stilt til ansvar for ikke å ha gitt tilstrekkelig opplæring. Dette forholdet henger sammen med utenforskap som omtales i neste kapittel.

Barnehagemyndighet og tilsyn

§ 11 i barnehageloven krever likebehandling mellom private og kommunale barnehager, og stiller krav om å organisere oppgavene kommunen har som barnehagemyndighet adskilt fra oppgavene den har som barnehageeier. Ny barnehagelov er underveis og det foreligger et forslag om at kommunene skal bestemme hvordan tilskuddene til private barnehager skal beregnes, innenfor tydelige rammer². Verdal kommune har flere private barnehager i tillegg til de kommunale. Det er sannsynlig at oppgavene som barnehageeier og barnehagemyndighet ikke er tilstrekkelig adskilt, med den konsekvens at kommunale og private barnehager ikke likebehandles. Dette kan ha konsekvenser for barnehagemyndighetens tilsyn med barnehageeier. Videre kan det ha betydning for den tjenesten som tilbys og samarbeidet mellom barnehagen og andre kommunale aktører.

Taushetsplikt og personvern

Revisor erfarer at flere kommuner ønsker å øke det tverrfaglige samarbeidet rundt barn i kommunen, noe som i utgangspunktet er veldig bra. Dette kan øke sannsynligheten for at personvern og taushetsplikt ikke blir ivaretatt. Tydelige retningslinjer og rutiner for ivaretagelse av personvern og taushetsplikt er viktig for å redusere konsekvenser, som kan oppstå som følge av tverrfaglig samarbeid. Brudd på personvern og taushetsplikt kan få store

² www.barnehage.no/nye-regler-for-styring-og-finansiering-av-private-barnehager-na-er-forslaget-klart/250615

konsekvenser for den enkelte person, og økonomiske og omdømmemessige konsekvenser for kommunen.

Saksbehandling

Minimumskravene til enkeltvedtak i forvaltningsloven er ikke tilstrekkelig for å ivareta saksbehandling med fokus på barnets beste. Det er sannsynlig at barnets beste og barnas stemme, er basert på omgivelsene rundt og ikke barnet. Konsekvensen kan være mangelfullt beslutningsgrunnlag, som fører til feil beslutning og feil tiltak. I en pågående forvaltningsrevisjon om kvalitet i skole, kommer det fram at det er behov for å forbedre hensynet barnets beste i vedtak om spesialundervisning.

5 VELFERD

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Demensomsorg	Ivaretagelse av flyktninger
Utenforskap	Tildeling av tjenester
Legetjenesten	Bruk av tvang
Helseplattformen	
Barnevern	

Demensomsorg

Antallet eldre øker framover, og mange av disse kan bli rammet av demenssykdom. Kommunene er i ulik grad forberedt på dette. Det krever blant annet tilrettelegging med ulike boformer, dagaktivitetstilbud, og spesialkompetanse hos ansatte. Det er sannsynlig at kvaliteten i demensomsorgen både innen hjemmetjeneste og institusjon blir utfordret. Utfordringene er knyttet til å ivareta ulike behov, grader og typer av demenssykdom samt bruk av tvang. Konsekvensen er at brukerne ikke får tilstrekkelige tjenester som er tilpasset deres livssituasjon og for kommunen kan konsekvensen være at ressursene brukes lite effektivt.

Utenforskap (tverrsektoriell risiko)

Flere og flere faller utenfor i samfunnet, og det er sannsynlig at kommunen ikke klarer å være i forkant og jobbe forebyggende. I Verdal er det unge utenfor skole som kanskje mister utdanningen og får problemer med å komme inn i arbeidsmarkedet. Verdal hadde trengt denne gruppen som framtidige arbeidstakere i kommunen.

Det er blant annet et økende behov for psykisk helsehjelp. Det er økt sannsynlighet for fattigdom blant barn og voksne, herav flere som har behov for sosialhjelp. Mangel på boliger for vanskeligstilte og økte priser på leiemarkedet rammer også mange av de som faller utenfor utdanning og arbeidsliv. Utenforskap kan medføre mange ulike konsekvenser, eksempelvis kommunens ansvar for sosialhjelp, men også konsekvenser i form av uro i lokalmiljøet og kriminalitet, samt den enkeltes muligheter i samfunnet. På dette området kan kultur, idrett og frivilligheten være et bidrag for å redusere sannsynligheten for at noen faller utenfor.

Legetjenesten

Verdal kommune har over lengre tid hatt utfordringer med legedekning, og i 2023 har det vært turnover i tjenesten og turbulens, som har vært en omdømmeutfordring for kommunen. Konsekvensen kan være at innbyggere ikke får den legehjelpen de trenger fordi kommunen ikke har nok kapasitet innenfor legetjenesten.

Helseplattformen

Verdal kommune tok i bruk Helseplattformen i 2023. Helseplattformen AS er en felles elektronisk pasientjournal og pasientadministrativt system for hele helsetjenesten i Midt-Norge. Informasjonsflyt mellom helseforbundet og kommunene har vært utfordrende etter innføringen. Innføringen har vært mer krevende enn forventet, og en del kommuner har hatt problemer med blant annet informasjonsflyten. Det er kjent at det har vært svikt i tjenester, pasientbehandling og håndtering av personvern. Svikt i legemiddelhåndtering og meldingsutveksling kan ha store konsekvenser for pasientene.

Kommunen har et eget ansvar for å sikre at løsningen de har anskaffet ivaretar personvernet, at den fungerer godt nok for helsepersonellet og andre brukere, og at løsningen ikke gir uønskede konsekvenser tjenestemottakere og pasienter.

Barnevern

På nyåret i 2024 ble det kjent gjennom media at mange ansatte i barnevernstjenesten hadde sagt opp sin stilling. En konsekvens av færre ansatte er at kommunen ikke klarer å overholde frister og levere de lovpålagte barnevernstjenestene, noe som rammer barn som trenger hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid. Barnevernstjenesten viser i orienteringen til kontrollutvalget 29.01.2024 at de klarte å holde seg innenfor frister i 2023, men at det er utfordringer med å innfri lovkravene og levere forsvarlige tjenester. Andre utfordringer er personalsituasjonen, arbeidshelse, rekruttere og beholde ansatte samt arbeidskravene i forhold til ressurser og kompetanse.

Ivaretagelse av flyktninger

De siste årene har kommunen tatt imot et økende antall flyktninger. Kvalifisering av flyktninger til jobb og utdanning er viktig for å unngå utenforskap. Integreringsloven skiller mellom grupperinger av flyktninger og det er egne regler for ukrainske flyktninger med andre krav. Dette kompliserer arbeidet for de som skal ivareta arbeidet med introduksjon og opplæring. Det er ekstra press på tjenester innen helse- og velferd på grunn av mottak av høyt antall ukrainske flyktninger i 2022 og senere. Utleiemarkedet tømmes for boliger og prisene i privatmarkedet øker. Det er et spørsmål om integreringstilskuddet er tilstrekkelig og om det brukes på rett måte for å ivareta flyktningene. Hvis kommunen ikke lykkes med integrering av flyktninger kan de ende opp som sosialmottakere i stedet for å bidra som skattebetalere.

Tildeling av tjenester

Det er sannsynlig at brukere av helse- og velferdstjenester ikke får den hjelpen de har krav på, og at innbyggernes forventninger overgår tilbudet kommunen kan gi. Rett bemanning bør være

på rett plass, tilsvarende riktig bruk av kompetanse ut fra behovet. Tildeling av tjenester berører problematikk rundt utskrivningsklare pasienter og mottaksmuligheter i kommunene samt arbeidsfordelingen mellom spesialhelsetjenesten og kommunen. Kartlegging for å fastsette rett nivå på tjenestene og individuell tilpasning av tjenester er viktig for å kunne gi riktige tjenester. En konsekvens av spesielt systematiske feil i tildelingene, er at brukerne ikke får det tilbudet de har krav på, som i neste omgang kan gi dårligere livskvalitet.

Bruk av tvang

Generelt har noen tilsynsrapporter avdekket mangelfull lovanvendelse, noe som er alvorlig både for pasienter og helsepersonell. Det er en risiko for at det kan være slik i Verdal også. Tvang forekommer relativt hyppig innenfor helse, og det skal fattes vedtak ved bruk av tvang. Tvang uten vedtak begrunnes ofte i pasientens, medpasienters eller ansattes beste. En konsekvens av manglende vedtak er at vurderingen bak bruk av tvang ikke dokumenteres og i verste fall ikke gjøres. Dette kan videre gi grobunn for en praksis med økende bruk av tvang. Eksempel på situasjoner der tvang brukes:

- Medisinering
- Stell/pleie
- Ernæring
- Diagnostikk/prosedyrer (eks. blodprøver)
- Forebygge skade, (eks. sengehest)
- Innleggelse og tilbakeholdelse (eks låste dører)
- Daglige aktiviteter (døgnyrtme)
- Uønsket adferd, uro og vandring

6 TEKNISK DRIFT, KULTURTJENESTEN, NÆRING, LANDBRUK OG MILJØ OG PLAN, BYGGESAK OG AREALFORVALTNING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Klima og miljø	Næring, skog- og landbruk
Vedlikeholdsetterslep	

Klima og miljø

Klima og miljø gir kommunen ulike utfordringer innenfor teknisk sektor, eksempelvis utfordringer som følge av ekstremvær. Det kan være ulik vektning av klima- og miljøhensyn, samt potensiale for motstrid mellom ulike hensyn som klima- og miljø, samiske rettigheter, jordvern og behovet for samfunnsutvikling. Klima- og miljøplanleggingen har innvirkning på annet planverk og har betydning for sektorovergrepene forvaltning, blant annet i arealplanlegging, beredskap knyttet til infrastruktur, vann- og avløpsforvaltning og drift og vedlikehold av kommunal eiendom. Kommunen kan bli stilt til ansvar dersom klima- og miljøhensyn ikke blir hensyntatt blant annet i arealplanlegging og byggesaksbehandling. Bærekraftsmålene sammen med de mer kjente områdene som klima og miljø stiller krav til kommunene på mange områder, eksempelvis materialgjenvinning, omstilling i næringslivet og håndtering av et mer utfordrende klima.

Vedlikeholdsetterslep

Kommuner mangler ofte gode systemer for vedlikehold når det kommer til vann og avløp, eiendomsforvaltning og samferdsel. Vedlikeholdsetterslepet på disse områdene er i dag omfattende og har konsekvenser for helse, miljø og sikkerhet. En stor bygningsmasse og mye veg som skal vedlikeholdes belaster kommunens økonomi. Alle innbyggere i kommunen skal motta trygt og godt vann, noe som stiller krav til distribusjonsnett, kontroll av vannkilder/høydebasseng og behovet for en reservevannkilde. Svikter tilførselen av trygt vann kan det få konsekvenser for liv og helse. Hovedutfordringene for avløp er relatert til ledningsnett, rensing og overvannsproblematikk. Konsekvensene av svikt i avløpssystemet er forurensning.

Verdal kommune bygger nye bygg og har samtidig mye gammel bygningsmasse. Investeringsbehovet sammen med høy gjeldsgrad gjør det relevant å stille spørsmål med om eksisterende

bygningssmasse representerer en mulighet for kommunen eller om forfallet har kommet for langt. Det er usikkerhet knyttet til status på gamle bygg og mulighetene for videre bruk eller sanering. Gamle bygg har ofte utfordringer i forhold til inneklime og energiforbruk.

Næring, skogbruk og landbruk

Verdal kommune er en relativ stor jord- og skogbrukskommune, og har i tillegg en omfattende industrivirksomhet. Kommunen har ansvar etter lovverk som regulerer næringsvirksomhet, herunder jordbruk og skogbruk. Interessekonflikter mellom jordvern og utbygging finnes og i den sammenheng er også miljøhensyn relevant for Verdal kommune. Slike interessekonflikter må kommunen håndtere, og ulike utfall har ulike konsekvenser for videre utvikling. Klima- og miljøutfordringer og den risikoen det innebærer både for næringsvirksomhet og som en konsekvens av næringsvirksomhet er problemstillinger som kommunen blir stilt overfor. Kommunen har ansvar for saksbehandling på ulike områder og det kan skje saksbehandlingsfeil eller manglende oppfølging av saker, eksempelvis innenfor konsesjonsbehandling.

7 EIERSTYRING

HØY RISIKO	MODERAT RISIKO
Ikke oppdatert eierskapsmelding	Nord-Trøndelag krisesenter IKS
Mange eierskap	Midt-Norge 110-sentral IKS
Proneo AS	IKA Trøndelag IKS
Veksttorget Holding AS	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS

Ikke oppdatert eierskapsmelding

Kommuneloven § 26-1 sier at kommunen minst en gang i valgperioden skal utarbeide en eierskapsmelding, som skal vedtas av kommunestyret. Bestemmelsen stiller også krav til eierskapsmeldingens innhold. Revisor vurderer at det er moderat risiko forbundet med at Verdal kommune sin eierskapsmelding er fra 2018 og ikke er behandlet i siste valgperiode. Dette gjør at kommunestyret ikke har oversikt over hva de eier og ikke har et verktøy for å utføre en god og forutsigbar eierstyring.

Viktigheten av en eierskapsmelding er større når kommunen har mange eierskap. Verdal kommune har mange eierinteresser i ulike selskaper samt at kommunale tjenester ivaretas i noen av disse selskapene. Dette gjør at kommunen bør være tettere på disse selskapene for å følge opp eierskapet i forhold til kommunens forventninger og at kommunen er aktiv i eierstyringen. Når kommunen både kjøper tjenester fra selskaper og samtidig eier selskapet, kan det være en risiko for at disse rollene blandes.

Samlet vurderes mange eierskap og en ikke oppdatert eierskapsmelding å representere en høy risiko og dermed et relevant område for en generell eierskapskontroll.

- **Nord-Trøndelag krisesenter IKS - eierskapskontroll**

Nord-Trøndelag krisesenter IKS ivaretar kommunale oppgaver etter krisesenterloven for flere kommuner. Det er risiko knyttet til organisering og styring med de kommunale tjenestene som ytes. Flere kommuner velger å delta i interkommunale samarbeid for å nyttiggjøre seg stordriftsfordeler, dette utfordrer igjen kommunene på god eierstyring.

- **Midt-Norge 110-sentral - eierskapskontroll**

Midt-Norge 110-sentral er betydelig utvidet i 2023. Selskapet leverer en viktig tjeneste til eierkommunene og det kan være relevant å følge opp eierskapet i selskapet gjennom en eierskapskontroll i selskapet når den nye organiseringen har fungert en periode.

- **IKA Trøndelag IKS**

Interkommunalt arkiv Trøndelag IKS ble etablert i år 2000 da institusjonen ble et interkommunalt selskap, opprettet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999. Selskapet skal følge opp arkivlovens intensjoner og bestemmelser fungere som et arkivdepot for eierne med papirbaserte og elektroniske arkiv. Selskapet har behov for nytt administrasjonsbygg. En gjennomgang av om oppgavene utføres i samsvar med krav kan være sentralt her, også eierstyring av selskapet. Eierstyring og forvaltningsrevisjon kan være aktuelt i et samarbeid med eierkommunene.

- **Proneo AS**

Proneo AS er et innovasjonsselskap som skal bidra til økt nyskaping, og et innovativt og bærekraftig næringsliv. Verdal kommune har en eierandel på 12,99 prosent. Offentlig eierskap i selskaper som arbeider med næringsutvikling har en grenseflate mot kommunens næringsarbeid, som kan være forbundet med risiko i forhold til offentlige anskaffelser, myndighetsutøvelse samt forhold omkring eierstyring. Revisor vurderer at det er en høy risiko forbundet med selskapet.

Konsern

Konsernorganisering innebærer at det oppstår et holdingselskap mellom kommunen som eier og de selskapene hvor virksomheten skjer. Dette har betydning for kommunens muligheter til å utøve eierstyring. Et konsern består av flere aksjeselskaper som i utgangspunktet er selvstendige enheter, men som er budet sammen gjennom eierskap. Revisor erfarer at det i flere sammenhenger er lite fokus på forhold omkring eierskapet når det dannes konsern og dette medfører en risiko for eksempelvis inhabilitet, dårlig informasjonsflyt og lite bevissthet omkring styringsmuligheter. Risikovurderingen aktualiserer først og fremst en eierskaps- kontroll.

- **Veksttorget holding AS**

Veksttorget Holding AS har som hovedoppgave å hjelpe mennesker i arbeid. Selskapet er heleid av Verdal kommune og er fra 2019 organisert som et konsern hvor virksomheten skjer i de tre datterselskapene:

- Veksttorget Arbeid og Kompetanse AS
- Veksttorget Service og Tjenester AS
- Veksttorget Marked AS

- **NTE AS – Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk AS**

NTE AS er et morselskap som utøver eierrollen overfor datterselskapene, både gjennom verv i selskapenes styrer og gjennom leveranser av konserntjenester innen økonomi, finans, innkjøp, HR, IKT, eiendomsforvaltning og kommunikasjon. NTE AS er fra 2018 eid av 19 kommuner. NTE AS eier alene følgende selskaper:

- NTE Energi AS
- NTE Marked AS
- NTE Elektro AS
- NTE Telekom AS
- NTE Montenegro AS
- Nord-Trøndelag Eiendom AS

Tre av datterselskapene har også egne datterselskap. I tillegg eier NTE AS 40 prosent av nettselskapet Tensio AS og har eierinteresser i andre selskaper.